

УДК 65.012

Герасименко Т. О.,

gtoa@meta.ua, ORCID ID: 0000-0002-4684-4773,

Researcher ID: F-8903-2019,

к.е.н., доц., директор Інституту економіки та фінансів, доцент кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Медвідь Л. Г.,

lmedvid@meta.ua, ORCID ID: 0000-0003-2292-9067,

Researcher ID: G-9223-2019,

к.е.н., проф., професор кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Пономаренко М. В.,

m.vl.ponomarenko@gmail.com

здобувачка, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЙОГО НОВОЇ ПАРАДИГМИ

Анотація. Стаття присвячена визначенню основних напрямів розвитку економічного аналізу у контексті удосконалення його теоретико-методологічної конструкції як основи формування його нової парадигми. Доведено, що важливість формування нової парадигми економічного аналізу обумовлена необхідністю максимального врахування сучасних реалій господарювання вітчизняних підприємств, насамперед війни Росії в Україні і посилення євроінтеграційних процесів, та передбачає перегляд його теоретичних і методологічних положень. Визначені сучасні екстремальні умови, в яких функціонують вітчизняні підприємства, та наголошено на зростаючій ролі економічного аналізу у забезпеченні функціонування та подальшого розвитку суб'єктів бізнесу. Запропоновано уточнення сутності економічного аналізу з урахуванням сучасних реалій. Встановлено, що розвиток економічного аналізу має забезпечувати повноцінне задоволення потреб практики та запитів широкого кола стейкхолдерів. Аргументовано доцільність розвитку та практичного застосування інституційного, GAP-аналізу та бізнес-аналізу. Розкрито сутність та визначені характерні риси бізнес-аналізу, теоретичну основу якого формує стейкхолдерський підхід. Проведені дослідження дозволяють констатувати, що трансформація та динамічність і невизначеність політичних, економічних та соціальних явищ і процесів; повномасштабна війна в Україні призвели до кардинальних змін умов господарювання вітчизняних підприємств. Обґрунтовано доцільність розширення об'єктної області економічного аналізу шляхом включення до неї, поряд із економічними, екологічними та соціальними явищ і процесів, а також бізнес-процесів та бізнес-моделей. Наголошено на необхідності підвищення якості аналітичної підготовки фахівців економічного профілю як одного з напрямів розвитку економічного аналізу, як науки та професійної діяльності.

Ключові слова: економічний аналіз, теорія, методологія, суб'єкт, об'єкт, стейкхолдери.

Gerasymenko T. O.,

gtoa@meta.ua, ORCID ID: 0000-0002-4684-4773,

Researcher ID: F-8903-2019,

Ph.D., Associate Professor, Director of the Institute of Economics and Finance, Associate Professor of the Department of Accounting, Control, Analysis and Taxation, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Medvid L. G.,

lmedvid@meta.ua, ORCID ID: 0000-0003-2292-9067,

Researcher ID: G-9223-2019,

Ph.D., Professor, Professor of the Department of Accounting, Control, Analysis and Taxation, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Ponomarenko M. V.,

m.vl.ponomarenko@gmail.com,

Postgraduate, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

THE DEVELOPMENT OF ECONOMIC ANALYSIS IN THE CONTEXT OF THE FORMATION OF ITS NEW PARADIGM

Abstract. *The article is devoted to the definition of the main directions of the development of economic analysis in the context of improving its theoretical and methodological construction as the basis for the formation of its new paradigm. It is proved that the importance of the formation of a new paradigm of economic analysis is due to the need to take into account the modern realities of the management of domestic enterprises, first of all, the Russian war in Ukraine and the strengthening of European integration processes, and it involves a revision of its theoretical and methodological provisions. The current extreme conditions in which domestic enterprises operate are defined as well as the growing role of economic analysis in ensuring the functioning and further development of business entities is emphasized. Clarification of the essence of economic analysis, taking into account modern realities, is proposed. It was determined that the development of economic analysis should fully satisfy the needs of practice and requests of a wide range of stakeholders. The expediency of development and practical application of institutional, GAP analysis and business analysis is argued. The essence and characteristic features of business analysis, the theoretical basis of which is formed by the stakeholder approach, are revealed. The conducted research allows us to state that the transformation and dynamism and uncertainty of political, economic and social phenomena and processes; full-scale war in Ukraine led to drastic changes in the business conditions of domestic enterprises. The expediency of expanding the object area of economic analysis by including to it, along with economic, ecological and social phenomena and processes, as well as business processes and business models, is substantiated. The need to improve the quality of analytical training of economic profile specialists is emphasized as one of the areas of development of economic analysis, as a science and professional activity.*

Key words: economic analysis, theory, methodology, subject, object, stakeholders.

JEL Classification: M40

DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2022-69-06>

Постановка проблеми. Розвиток економічного аналізу на сучасному етапі характеризується формуванням його нової парадигми, що супроводжується переглядом основних структурних елементів (компонент) теорії та методології даної науки [1]. Необхідність перегляду теоретичних та методологічних засад обумовлена трансформаційними змінами у національній та світовій економіках, що призвели до нестабільності і невизначеності зовнішнього середовища та необхідності реакції на них з боку суб'єктів бізнесу. Актуалізувалася дана проблема з початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року, оскільки умови зовнішнього середовища для господарюючих суб'єктів стали особливо небезпечними, а подекуди – критично загрозливими. Як наслідок – падіння обсягів виробництва та реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у всіх галузях національної економіки України.

Так, зокрема, у першому півріччі 2022 року порівняно з аналогічним періодом 2021 року спостерігалось падіння обсягів виробництва промислової та, особливо, будівельної продукції. За даними Державної служби статистики України, ці показники у першому півріччі 2022 року порівняно з першим півріччям 2021 року склали 67,8% та 37,5% відповідно. Обсяг товарообороту роздрібних підприємств зменшився за досліджуваний період на 22,5%; вантажообіг – на 33,1%, а пасажиробіг – на 46,5% [2].

Висока динамічність економічних процесів і явищ; невизначеність, зовнішнього середовища, підсилена воєнними діями Росії в Україні, в якому

сьогодні функціонують суб'єкти господарювання – це ті основні чинники, які обумовлюють необхідність розвитку економічного аналізу як науки та розширення сфери його практичного застосування і, відповідно, проведення досліджень у даному напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток економічного аналізу зробили такі вітчизняні науковці, як: М. Чумаченко, С. Шкарабан, Є. Мних, І. Лазаришина, І. Сіменко, І. Парасій-Вергуненко, Ю. Цал-Цалко, Я. Ізмайлов [7], О. Олійник [6], Т. Ковальчук [4], В. Савчук, О. Галенко, О. Зоріна та ін. Вченими розроблено комплекс теоретичних, методологічних та організаційних положень, що становлять базис для подальшого розвитку економічного аналізу як науки і як практичної діяльності. Варто зазначити, що дослідження науковців у сфері економічного аналізу у XXI столітті “визначили розвиток його теорії, методології та організації як основи формування інформаційної платформи управління економічними інститутами в економічних, політичних, геополітичних, правових та соціальних умовах” [3]. Разом з тим, окремі результати досліджень потребують уточнень у зв'язку зі зміною умов господарювання.

Постановка завдання. Метою статті є визначення напрямів розвитку економічного аналізу у контексті формування його нової парадигми шляхом уточнення структурних елементів теорії та методології відповідно до сучасних реалій функціонування вітчизняних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток економічного аналізу на сучасному етапі супроводжується формуванням його нової парадигми, яка враховує характерні для XXI століття економічні, політичні, технологічні, інформаційні, соціальні та екологічні риси. “Економічний аналіз, як і будь-яка наука, у своєму розвитку досягає теоретичних узагальнень через складні, а іноді й суперечливі етапи, вона формується та розвивається відповідно до загальних закономірностей розвитку науки, виходячи з потреб виробництва й управління ним, тобто вона детермінується, з одного боку, практичною потребою, а з іншого – потребами розвитку самої науки” [4, с. 11]. Таким чином, трансформація парадигми на початку XXI століття обумовлена насамперед сучасними реаліями ведення бізнесу.

Початок XXI століття ознаменувався поглибленням глобалізації, високою динамічністю, нестабільністю та непередбачуваністю економічних явищ і процесів як у світовій, так і національній економіках, що стали своєрідними викликами для достатньо сформованої і дієздатної, як для попереднього століття, системи економічного аналізу в Україні на предмет її відповідності запитам практики. Ще більшою мірою проблема актуалізувалася з початком російсько-української війни, що призвела до екстремальних умов ведення бізнесу: обмеженість сировинних та матеріальних ресурсів із одночасним зростанням цін на них; перебої з постачанням електроенергії, викликані масштабними терористичними атаками на критичну інфраструктуру; руйнування налагоджених логістичних ланцюгів; падіння обсягів реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, обумовлене скороченням доходів громадян; часткова завантаженість виробничих потужностей; брак робочої сили внаслідок масового вимушеного переміщення населення як всередині держави, так і за кордон; низький рівень платоспроможності і порушення стійкості фінансового стану підприємств та ін.

Зазначені обставини призвели до припинення своєї діяльності частиною вітчизняних підприємств. Особливо в скрутному становищі опинилися мікро- та малі підприємства. Саме на них припадає найвища частка підприємств, які не функціонують. Частина підприємств, які опинилися на тимчасово окупованих територіях, змушені були частково або повністю припинити свою діяльність, окремим вдалося релокуватися на порівняно безпечніші території. Однак варто зазначити, що “процеси внутрішньої і зовнішньої міграції бізнесу породжують загрози для економічної системи країни та регіональних економік, внутрішнього споживчого ринку, а також суб’єктів господарювання” [5, с. 47].

Таким чином, домінуючим комплексним фактором, який перешкоджає функціонуванню вітчизняних підприємств у сучасних умовах і, відповідно, стримує їх подальший розвиток, є воєнні дії та їх наслідки. З огляду на зазначене головне завдання, яке сьогодні стоїть перед топ-менеджерами будь-якого підприємства незалежно від форми власності,

виду діяльності та організаційної структури, – це збереження бізнесу (наявних потужностей, ресурсів, зв’язків із покупцями і постачальниками тощо) і водночас формування економічного підґрунтя для забезпечення сталого розвитку у перспективі – у післявоєнний час.

Вирішальну роль у пошуку найоптимальніших форматів функціонування і подальшого розвитку бізнесу має відігравати економічний аналіз. Функціонування підприємств у сучасних умовах супроводжується необхідністю вирішення проблем не тільки економічного, але й соціального та екологічного характеру, оскільки загрози, викликані повномасштабною війною, розпочатою Росією, призвели до порушення стійкості відповідних систем. З огляду на це вбачаємо за доцільне трактувати економічний аналіз як наукове дослідження економічних, соціальних та екологічних явищ і процесів, яке ґрунтується на розкладанні їх на складові з метою вивчення взаємозв’язків і взаємозалежностей з урахуванням дії об’єктивних законів та факторів внутрішнього і зовнішнього середовищ задля формування інформаційного підґрунтя для прийняття ефективних управлінських рішень.

Реалії, в яких функціонують сьогодні суб’єкти господарювання, обумовлюють розширення сфери практичного застосування і, відповідно, розвиток економічного аналізу як науки, що супроводжується появою його нових видів, об’єктів, суб’єктів та методик.

Відповідно до досліджень, проведених О. В. Олійник, на сьогодні “використовують більше 40 ознак, за якими виділяють понад 200 видів і напрямів економічного аналізу” [6]. Безперечно, погоджуємось із думкою автора, що “така ситуація зумовлена, з одного боку, множинністю змісту поняття “аналіз”, потребами пізнання такого явища, як економічний аналіз, що постійно ускладнюється; запитами практики; з іншого – перенесенням елементів західних теорій, неправильним перекладом іншомовних, як правило англомовних, термінів; науково необґрунтованими підходами дослідників”. Однак, на наш погляд, така кількість виокремлених видів і напрямів економічного аналізу не є виправданою ні з теоретичної, ні з практичної точок зору. Водночас вбачаємо за доцільне появу та/або розвиток тих видів аналізу, які здатні вирішувати нагальні проблеми бізнесу.

Пріоритетним за сучасних обставин має стати розвиток інституційного, GAP-аналізу та бізнес-аналізу. “Інституційний аналіз має на меті оцінити організаційні, правові, політичні й адміністративні умови діяльності підприємства” [7, с. 173].

“Основною метою GAP - аналізу є виявлення і оцінювання розривів між фактичним станом підприємства та бажаними орієнтирами і розробка заходів, спрямованих на їх ліквідацію” [8, с. 131]. Дослідження розривів має відбуватися комплексно: в економічній (бізнес-процеси операційної, фінансової та інвестиційної діяльності); соціальній (умови та оплата праці персоналу; навчання і можливості кар’єрного зростання) та екологічній (раціональне використання природних ресурсів;

застосування безвідходних технологій; недопущення забруднення повітря, землі та водойм) сферах функціонування підприємства.

Одним із найперспективніших вважаємо розвиток такого виду економічного аналізу, як бізнес-аналіз, в основу якого покладений стейкхолдерський підхід. Стейкхолдерський підхід – теоретичний напрям стратегічного менеджменту, сформований Р. Е. Фріменом на основі принципів прагматичної концепції трактування сутності бізнесу. Прагматична концепція трактування сутності бізнесу ґрунтується на тому, що його розглядають як явище, що неминує виникає у процесі природного розвитку суспільства. Прагматичний підхід не заперечує наявність протиріч і відмінностей інтересів бізнесу, суспільства та окремих його членів, однак зорієнтований на те, що сучасна цивілізація повинна забезпечити умови для розумної збалансованості можливостей задоволення інтересів усіх сторін [9, с. 52-55].

Стейкхолдерський підхід, започаткований Р. Е. Фріменом, передбачав побудову стратегії розвитку підприємства з урахуванням інтересів груп зацікавлених осіб – стейкхолдерів. В основу теорії стейкхолдерів закладено твердження, відповідно до якого сталий розвиток підприємства може бути забезпечений за умови врахування інтересів і вимог різних зацікавлених осіб, які можуть спричинити вплив на діяльність господарюючих суб'єктів. Згідно з цією теорією підприємство – це не тільки цілісна економічна система, але й елемент бізнес-середовища, в якому воно функціонує. Таким чином, взаємодія із зацікавленими особами та задоволення їх вимог формує підґрунтя для сталого розвитку підприємства.

Відповідно, важливість розвитку бізнес-аналізу обумовлена його здатністю забезпечувати синергетичний ефект інноваційного процесу, орієнтованого на розвиток окремого підприємства в інтересах не тільки його власників, але й широкого кола представників ринкового оточення та національної економіки і суспільства в цілому. Характерною рисою бізнес-аналізу, що виокремлює його з-поміж інших видів, є зміна орієнтирів та бази порівняння. Бізнес-аналіз в якості бази порівняння використовує не показники планів, попередніх періодів або ж середньогалузеві, а вимоги ключових стейкхолдерів. Саме вимоги ключових стейкхолдерів виступають тою базою, з якою проводять порівняння фактичної ситуації, виявляють бізнес-проблеми та здійснюють пошук шляхів їх вирішення.

Розвиток теорії та методології економічного аналізу повинен відбуватися у контексті задоволення зростаючих запитів господарюючих суб'єктів та з урахуванням інтересів усіх груп зацікавлених осіб (стейкхолдерів). “Спектр інформаційних потреб та склад користувачів є різноманітним, а тому система економічного аналізу має бути динамічною та мінливою до особливостей внутрішнього та зовнішнього середовища” [3].

Зміна умов господарювання призвела до трансформації інтересів окремих суб'єктів до цільових результатів економічного аналізу. До прикладу, якщо раніше власники підприємства очікували від проведення аналізу результатів на предмет оцінювання прибутковості діяльності та розмірів

дивідендів, то сьогодні поряд із цим їх цікавлять найоптимальніші напрями зростання вартості бізнесу, шляхи мінімізації ризиків та забезпечення сталого розвитку господарюючого суб'єкта. Початальники як суб'єкти аналізу досліджують діяльність підприємства не тільки з позиції достатнього рівня платоспроможності задля виконання ним зобов'язань, але й з точки зору оцінювання можливостей продовження співпраці.

Суттєво розширюється у сучасних умовах і коло об'єктів економічного аналізу діяльності підприємства. Традиційні об'єкти – господарські процеси, економічні показники доповнюються такими, як: бізнес-процеси, бізнес-моделі; соціальні й екологічні явища та фактори зовнішнього середовища.

Одним із забезпечувальних аргументів подальшого розвитку економічного аналізу як науки та професійної діяльності є підвищення якості аналітичної підготовки фахівців економічного профілю. Тобто трансформація економічного аналізу має відбуватися “на суб'єктному рівні – розвиток професійних компетентностей аналітика, формування етичних положень та зміна його місця в системі управління” [3]. У цьому контексті вважаємо цілком обґрунтованою задекларовану стандартами вищої освіти за економічними спеціальностями вимогу набуття здобувачами вищої освіти компетентностей та одержання програмних результатів навчання, які дозволяють проводити системні аналітичні дослідження як на мікро-, так і макрорівні. Зокрема, досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві трансформаційним процесам в економіці; вміти аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність та розуміти практику здійснення аналізу діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності [10]. Забезпечення набуття здобувачами вищої освіти зазначених компетентностей та програмних результатів навчання досягається опануванням ними аналітичних дисциплін.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Проведені дослідження дозволяють констатувати, що трансформація та динамічність і невизначеність політичних, економічних та соціальних явищ і процесів; повномасштабна війна в Україні призвели до кардинальних змін умов господарювання вітчизняних підприємств. За цих обставин зростає роль економічного аналізу, оскільки він має забезпечити управління господарюючими суб'єктами інформацією, необхідною для прийняття рішень, спрямованих на вирішення спільної для всіх підприємств сьогоденної проблеми – збереження бізнесу та формування економічного підґрунтя для забезпечення сталого розвитку у перспективі – у післявоєнний час. Це, своєю чергою, обумовлює необхідність розвитку економічного аналізу як науки і як практичної діяльності, що передбачає

формування нової парадигми економічного аналізу у контексті перегляду його теорії та методології на предмет їх відповідності сучасним потребам бізнесу. При цьому розвиток економічного аналізу на сучасному етапі має забезпечувати задоволення запитів широкого кола стейкхолдерів.

Зважаючи на те, що підприємство як основна ланка національної економіки виконує економічну і соціальну функції, безпосередньо впливаючи і на навколишнє середовище, вбачаємо за доцільне розширення об'єктної сфери економічного аналізу соціальними та екологічними явищами.

Найбільш актуальними і затребуваними у сучасних умовах видами економічного аналізу є інституційний, GAP-аналіз та бізнес-аналіз, що забезпечують своєчасне виявлення та усунення або ж нейтралізацію факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ, які спричиняють негативний вплив на діяльність підприємств.

Подальші наукові дослідження будуть спрямовані на розробку методи дослідження комплексного аналізу діяльності підприємства, яка передбачатиме використання методичних інструментаріїв GAP-аналізу та бізнес-аналізу, на основі стейкхолдерського підходу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герасименко Т. О. Теоретико-методологічні проблеми розвитку економічного аналізу у контексті зміни його парадигми. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2016. № 3. С. 58-68.
2. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Норд Г. Л. Становлення національної школи економічного аналізу. *Ефективна економіка*. 2015. № 10. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5919>.
4. Ковальчук Т. М. Оперативний економічний аналіз: теорія, методологія, організація : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: 08.06.04. Ін-т аграр. економіки УААН. К., 2004. 40 с.
5. Васильців Т. Г., Мульська О. П., Лупак Р. Л., Бідак В. Я. Збереження людського капіталу України в умовах війни (чинник соціальної вразливості населення): постановка проблеми. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2022. № 67. С. 43-48.
6. Олійник О. В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2008. 653 с.
7. Ізмайлов Я. О. Розвиток методології економічного аналізу господарської діяльності підприємств у постіндустріальній економіці. *Проблеми економіки*. 2016. № 3. URL : https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2016-3_0-pages-165_174.pdf.
8. Герасименко Т. О. Організаційні аспекти GAP-аналізу. *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення* : матеріали міжнародної науково-

практичної конференції. ЛТЕУ. 01-02 червня 2022 р. С. 131-132.

9. Freeman R. Edward. *Strategic Management: A stakeholder approach*. Boston : Pitman, 1984. P. 52-80.

10. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 071 "Облік і оподаткування" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ МОН України від 19.11.2018 р. за № 1260. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standart_y/071.pdf.

REFERENCES

1. Gerasymenko, T. O. (2016), Teoretyko-metodolohichni problemy rozvytku ekonomichnoho analizu u konteksti zminy yoho paradyhmy, *Instytut bukhgalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, № 3, s. 58-68.
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy : veb-sait, available at : <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Nord, A. L. (2015), Stanovlennia natsionalnoi shkoly ekonomichnoho analizu, *Efektivna ekonomika*, № 10, available at : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5919>.
4. Koval'chuk, T. M. (2004), Operatyvnyi ekonomichniy analiz: teoriia, metodolohiia, orhanizatsiia : avtoref. dys. ... na zdobuttia nauk. stupenia d-ra ekon. nauk: 08.06.04, In-t ahrar. ekonomiky UAAN, K., 40 s.
5. Vasylytsiv, T. H. Mul'ska, O. P. Lupak, R. L. and Bidak, V. Ya. (2022), Zberezhennia liudskoho kapitalu Ukrainy v umovakh viiny (chynnyk sotsialnoi vrazlyvosti naselennia): postanovka problemy, *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, № 67, s. 43-48.
6. Oliinyk, O. V. (2008), Rozvytok ekonomichnoho analizu v umovakh instytutysiinykh zmin : monohrafiia, ZhDTU, Zhytomyr, 653 s.
7. Izmailov, Ya. O. (2016), Rozvytok metodolohii ekonomichnoho analizu hospodarskoi diialnosti pidpriemstv u postindustrialnii ekonomitsi, *Problemy ekonomiky*, № 3, available at : https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2016-3_0-pages-165_174.pdf.
8. Gerasymenko T. O. (2022), Orhanizatsiini aspekty GAP-analizu, *Suchasni napriamy rozvytku ekonomiky, pidpriemnytstva, tekhnolohii ta yikh pravovoho zabezpechennia* : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, LTEU, 01-02 chervnia, s. 131-132.
9. Freeman R. Edward (1984), *Strategic Management: A stakeholder approach*, Pitman, Boston, p. 52-80.
10. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 071 "Oblik i opodatkovannia" pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity : nakaz MON Ukrainy vid 19.11.2018 r. za № 1260, available at : https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standart_y/071.pdf.

Стаття надійшла до редакції 10 жовтня 2022 року